

*SOUVISLOST MEZI DÝCHÁNÍM a OBĚHEM KREVNÍM
ŽLOUTENKA - NEŠTOVICE- VZTEKLINA*

Rudolf Steiner

Dobrý den, pánové! Napadlo vás, na co by jste se chtěli zeptat?

Dotaz: *"Jaký je vztah mezi lidským dechem a tepem pulsu?"*

To muselo být v dřívějších dobách zcela jiné."

R. Steiner: Máte na mysli jen u člověka?

Nuže, vyvolejme si ještě jednou do vědomí, jak je tomu dnes. Na jedné straně máme, není-liž pravda, dýchání. Dýcháním souvisí člověk se zevním světem, jehož vzduch neustále přijímá a vydechuje. Dnešní člověk je takový, že přijímá zdravý vzduch a vydechuje nezdravý, který může způsobit nemoc. Ve vypuzeném vzduchu je obsažena kyselina uhličitá.

Naproti tomu oběh krve je vnitřní pochod v těle samotném. Nebudeme nyní rozebírat, zda je tento výraz úplně správný. Zkrátka, v těle je uzavřený oběh krve či síly krve. Ač je to u každého člověka poněkud odlišné, průměrně napočítáme v jedné minutě 18 vdechnutí. Za stejnou dobu vykazuje puls krevního oběhu průměrně 72 tepů. Tzn., že u dospělého člověka je dnes puls krve 4x rychlejší než rytmus dýchání.

Dále si musíme ujasnit, že člověk dýchá hlavně nosem, ústy a plícemi. To, co v menší míře koná člověk celým tělem, to především koná některou částí svého těla (orgánem). Tak vedle dýchání plícemi můžeme mluvit o dýchání kůže, neboť člověk dýchá, tj. přijímá kyslík ze vzduchu celou pokožkou. Jsou-li póry v naší kůži příliš malé (příliš ucpány), pak kůže přijímá málo vzduchu a její dýchání není v pořádku.

Platí též, že to, co máme vně, máme do jisté míry také uvnitř. A tu se objevuje něco velmi zajímavého. Člověk nemůže řádně dýchat pokožkou ani plícemi, zejména však pokožkou, není-li tu odpovídající protiváha. Víme, že se u magnetu vyskytuje vedle severního pólu (pozitivní magnetismus) také jižní pól (negativní magnetismus). Tak i člověk potřebuje nějaký protipól k dýchání plícemi a pokožkou. Tento protiklad dýchání se nachází v játrech.

Poznali jsme již játra z různých stran. Nyní je musíme poznat též jako protiklad činnosti “kůže-plíce”, jímž se obě činnosti vyrovnávají.

Játra jsou od toho, aby neustále spolupůsobila, aby nitro uváděla do souladu s tím, čím je dýchání vůči vnějšímu světu. Dejme tomu, jak u starších lidí bývá, že játra nejsou zcela v pořádku. Tj. ovšem těžko zjizitelné, neboť **játra** jsou jediným orgánem, který **člověka nebolí**. Člověk může dlouho trpět jaterní chorobou, aniž o tom ví. To proto, že játra u člověka souvisí s tím nejzevnějším, totiž s pokožkou a s činností plic. Játra jsou vlastně jistým druhem zevního světa v nás. Člověk necítí, když je narušena stolice a necítí, když jsou zničena játra.

Játra jako by byla součástí jiného světa (zevního), a přece jsou pro člověka hrozně důležitá. Přijdou-li do nepořádku játra, přichází do nepořádku také celá činnost plic a pokožky. Pak ovšem nastává něco docela zvláštního. Do kůže i do plic vyústují všude od srdce docela jemné cévy, jimiž do pokožky, plic ale i jater proudí krev. Nejsou-li játra v pořádku, nemůže krev v následku toho správným způsobem do jater vcházet ani vycházet. Tím více je však krev do jater vháněna a činnost jater se tím příliš zintenzivňuje. To má za následek zvýšenou tvorbu žluči a člověk dostane žloutenku. Zkrátka, když se do celého těla vlévá příliš velká činnost jater, dostane člověk žloutenku. Co se však děje, je-li činnost jater příliš slabá?

Všude proudící krev nechce být nikde porušena a do jisté míry zkouší i v játrech, zda tato správně pracují. Nepracují-li správně, krev bleskurychle reaguje a proudí (vychází) k zevní straně těla, kde se chce na povrchu těla (na kůži) zaopatřit. Tu člověk onemocní neštovicemi. Zde tedy máme souvislost mezi neštovicemi a krevním oběhem, jenž v následku nedostatečné činnosti jater není v pořádku.

Tady jsem nakreslil modrou čáru a zde také červenou. 1
Sem všude přichází z jedné strany krev a z druhé strany se vzduchem kyslík. Zde se správným způsobem stýká oběh krve s dýcháním. Zda se to děje v plicích či v kůži je lhostejné, neboť to se vyrovnává. Jestliže se pak dýchaný vzduch nestýká s krví správným způsobem, vzniknou neštovice! Co jsou to vlastně neštovice? Neštovice tkví v nadměrném dýchání zevního povrchu těla

---

1 Modrá a červená představují jakési mantinely okysličené (rudé) a neokysličené (modré) krve. Mezi tím jsou různé odstíny obdobné škále sedmibarevné duhy, přičemž tu i tam vstupuje do hry ještě žluť (žluč).

či plic. Vyvíjením neúměrné (horečnaté) činnosti se tu člověk stává příliš činným a vše zaněcuje. Co tu lze za určitých okolností dělat?

No ano, lidé již dělají to, co mohou udělat sami, např. ono očkování kravskou neštovicovou lymfou. Všude proudící krev zanesе vočkovanou lymfu do nitra těla. Krev, která se drží na zevní straně těla, má nyní co činit s očkovanou lymfou a tím se zabraňuje horečnaté činnosti na povrchu. Tak i krev, která není zaměstnána správně v játrech, je nyní zaměstnána samotnou lymfou. Věc se má tak, že všechny očkovací metody vůbec mají docela dobrý význam, neboť činnost působící v lidském těle na nesprávném místě převádějí na místo jiné.

Velmi zajímavé je očkování tzv. vztekliny.

Vzteklina sice spočívá na něčem docela jiném, ale v podstatě vzato je to přece totéž. Je-li např. člověk kousnut vzteklým zvířetem (psem, vlkem atp.), jehož sliny jsou již infikovány skutečným jedem, tu se tento jed dostává do člověka, jehož organismus je zaměstnán úsilím, aby tento jed "odjedovatěl". Je-li na to organismus slabý, člověk zahyne. A nejen zahyne, ale sám tuto vzteklinu dostane. V čem to spočívá?

Dejme tomu, že mě vzteklý pes kousl sem. Tzn., že svou vnitřní činnost musím nyní soustředit na toto místo, musím ji sem nechat proudit tak, aby byl jed vstřebán. Náhlá koncentrace činnosti je pocíťována mou páteří, která na ni reaguje tak, jako bych se něčeho lekl, jako bych byl šokován. Páteři se to tak jeví. Náhle musím vyvinout tak intenzivní činnost, že se páteř lekne, dostane šok a tímto zděšením se sama stane nemocnou, takže člověk onemocní. Co nyní musíme udělat, aby toto ochromení ustalo?

Víme, že když se člověk náhle něčeho ulekne tak, že ztuhne, tu dáme-li mu pořádně do zad, přijde zase k sobě. Jde-li o šok ze vztekliny, musíme se nějak dostat k páteři a dát jí zpětný náraz téhož druhu, z jakého má šok. Látky mají tu pozoruhodnou vlastnost, že každá tíhne ke konkrétnímu místu v těle. K páteři se tedy dostaneme tak, že zabijeme králíka, kterého jsme předtím infikovali vzteklinou, tj. vpravili jsme do něho jed ze vztekliny. Králíkovi vyjmeme páteř a sušíme ji 20 minut při 20° C. Pak ji vočkujeme člověku churavému vzteklinou. Takto připravená králičí páteř v sobě obsahuje jedovatost vztekliny asi 15 minut. Potom se jedovatost rozplyne.

Musíme tedy očkovat během těchto 15 minut. Vočkováná látka si již sama najde cestu k páteři postiženého člověka, vejde do ní a dá jí jakýsi zpětný

náraz, takže se postižený počne ze vztekliny zotavovat. Zmíněným očkováním se lze před vzteklinou také chránit, neboť působí tak, jako když pořádně zatřepeme člověkem, který se zděsil, a tím chráníme jeho páteř před úděsem. Vyvíjí-li člověk nějakou činnost na nesprávném místě, onemocní a musíme ho léčit tak, že vyvineme obdobnou činnost na jiném místě. Souvislosti jsou v lidském organismu velmi složité.

Jak již bylo řečeno, poměr dechu k tepu krve je: 1:4. Proud krve tepe v těle: 1,2,3, a při 4. tepu udeří do nitra vdech. Při tom se v nás tvoří kyselina uhličitá, která z největší části vychází ven. Část jí však musí neustále vcházet do našeho nervového systému, který musí být neustále umrtvován. Kdybychom veškerou kyselinu uhličitou vypudili, byli bychom skutečnými hlupáky. Co to znamená, že pomocí vnitřního vzduchu stále vstupuje do našeho nervového systému část kyseliny uhličitě? To neznámá nic jiného, než že k myšlení potřebujeme jed.

Svého nervového systému bychom vůbec nemohli používat, kdyby v nás neustále nebyla otrava jedem, kterou v sobě musíme stále potírat. Člověk se musí neustále otravovat dýchaným vzduchem, aby mohl následkem jedovatého dechu myslet. Proto do nás, do naší hlavy proudí neustále kyselina uhličitá, obsahující jed z dechu, jímž myslíme.

Dnes je tomu skutečně tak, že člověk dýchá pomocí vzduchu. Vzduch obsahuje kyslík a dusík. Člověk přijímá kyslík, dusík vylučuje. Kyslík se pojí s uhlíkem, který vytváříme ve svém těle, a tak vzniká kyselina uhličitá, kterou potřebuje naše hlava, aby mohla myslet. Hlava je však současně touto kyselinou ve svých orgánech ničena, jak by byly ničeny i plíce, kdyby takovou kyselinu vdechovali.

Tím, že do své hlavy neustále vdechujeme to, co náš život ničí, se dotýkáme jednoho z důvodů, proč vlastně musíme spát. Potřebujeme prostě, aby naše hlava po nějaký čas tuto kyselinu tak silně nepřijímala, aby mohla dát své orgány do pořádku. Tak, jak je dnes naše hlava založena, může kyselinu uhličitou používat jen nesouvisle, neboť se jí poněkud naruší, spánkem obnoví (regeneruje), opět naruší a obnoví atd. Dnes již hotová hlava tuto kyselinu uhličitou do jisté míry snese. Avšak tak tomu vždy nebylo. Ve velmi dávných dobách člověk hlavu ještě neměl. Vše se teprve vyvíjelo. Kdyby tehdy člověk vdechoval kyselinu uhličitou, nikdy by hlavu nevyvinul. Musel tedy vdechovat něco jiného! Co dříve člověk dýchal?

Podíváme-li se opět na vývoj současného člověka od okamžiku jeho početí v těle matky, vidíme, že je v matčině těle téměř úplně hlavou. Vše ostatní, zejména v ranném stadiu, je velmi nepatrné. To vše je obklopeno mateřskými blanami. Hlava tu teprve roste, k čemuž potřebuje také dusík, který jí poskytuje tělo matky. Tzn., že i v dřívější vývojové fázi Země, kdy se hlava teprve vyvíjela, nemohl člověk přijímat kyslík, ale dusík. Namísto sloučeniny uhlíku s kyslíkem potřeboval člověk především sloučeninu uhlíku s dusíkem. Ta pro něj byla vývojově nezbytná. Uhlík s dusíkem však není nic jiného než tzv. “kyanid”! Ve formě kyseliny je to kyanovodík, tj. kyselina kyanovodíková (Blausäure a Zyansäure). Tento jed, silnější než dnes, uschoпил kdysi člověka k tomu, aby mohl dnes myslet pomocí kyseliny uhličitě. Člověk si oním silnějším dechem vyráběl orgány. A jako dnes vydechujeme kyselinu uhličitou, tak jsme tehdy vydechovali kyselinu kyanovodíkovou. Tím dospíváme ke starému stavu vývoje, kdy byl vzduch plný kyseliny kyanovodíkové, plný kyanu, jako dnes obsahuje na základě života kyselinu uhličitou.

R. 1906 jsem na základě dotazů posluchačů dospěl v pařížské přednášce ke konstatování, že i dnes jsou ještě vesmírná světová tělesa, která mají tu starou kyanovodíkovou atmosféru. Kdybychom se dnes dívali na Zem z Měsíce, především však z Martu, pozorovali bychom spektrografem všude v jejím ovzduší kyselinu uhličitou. Kdybychom však pozorovali tu starou Zemi, našli bychom v její atmosféře kyan. Tehdy v Paříži jsem také uvedl, že u komet je tím nejpodstatnějším skutečností, že obsahují kyan. Obrátíme-li na ně své spektroskopy, musíme vidět kyanové linie. Nedlouho po mé přednášce se na obloze objevila kometa a když jsem přišel do Norska, kde se v té době o této kometě mnoho mluvilo, byl na ní již kyan objeven (kyanové linie spektra).

Nuže, vidíte. Mnozí na poznatky anthroposofie namítají, že se musí “potvrdit”. Takto potvrzených je dnes již mnoho. Jakmile však k potvrzení dojde, lidé to prostě zatají a bez zájmu přejdou.

Kometry tedy obsahují kyan, který kdysi, když Země byla ještě v jakémsi stavu komety, člověk potřeboval k vývoji své hlavy.

Nyní si představte, že bychom namísto kyslíku dýchali dusík. Pak by tu vzniklo přirozeně něco jiného než lidská krev. Víme, že se krev, která se stala modrou, slučuje v plicích s kyslíkem a stává se červenou. Vdechujeme-li kyslík, přijímáme ho do krve. Vdechujeme-li dusík, přijmeme do krve dusík. Přijetím dusíku (při poruše v organismu) vznikne v krvi kyselina močová, která se v krvi zdravého člověka nikdy nenachází.

V dobách, kdy člověk vyvíjel hlavu, byla jeho “krv’ kyselina močová, neboť se s ní namísto kyslíku spojoval neustále dusík. Ještě dnes, ve svém zárodečném stavu v těle matky, plave člověk v plodové vodě, tj. v tom, co kolem něho matka vytváří. Plave určitým způsobem v tom, kam se může snadno dostat kyselina močová. Tu je tedy v jeho okolí všude kyselina močová, kterou člověk potřebuje ve svém zárodečném stavu. V dobách vývoje lidské hlavy tedy vydechoval člověk kyanovodík, který používal pro sebe. Slučoval dusík a uhlík a tím ve svém nitru obdržel kyselinu močovou. I vně plaval v kyselině močové, která byla všude kolem něj. Svět byl prostě kdysi takový, že kyselina močová a kyanovodík hráli pro člověka stejně důležitou úlohu jako dnes voda a vzduch. Ještě i dnes se vyskytují živé bytosti, které ke svému životu nepotřebují kyslík. Jsou ovšem nesmírně malé, neboť vše, co bylo dříve velké, je dnes malé. Ty nejnepatmější živé bytosti dneška byly kdysi skutečnými obry. Takové bytosti se před kyslíkem skrývají a namísto něj přijímají síru. Tzn., že kyslík není k životu bezpodmínečně nutný!

Tak se dnešní člověk vyvinul z bytostí, které namísto kyslíku dýchaly dusík. Vyvinul se ve stavu Země, podobnému ještě kometě, kdy jeho poměr mezi dechem a krví byl docela jiný.

Nyní pozorujme, co jsme poznali v souvislosti s vnějším světem. S poměrem dechu a tepu krve (1,2,3,4+nádech), si můžeme uvědomit též rytmus 1:4 v přírodě: 1 = jaro, 2 = léto, 3 = podzim, 4 = zima. Ve vnějším vesmíru totiž jsou tytéž poměry jako v nitru člověka. Lidé však u Země tyto poměry nepozorují. Pohledte, jak venku leží sníh. V létě žádný sníh neleží. Co to znamená? To, co je nyní sněhem, je jinak vodou. Voda je však plně závislá na Zemi. To musí člověk pocítit. Ve Švýcarsku, v oblasti pohoří Jura, obsahuje voda vápno. Vše, co je uvnitř v Zemi, je také ve vodě. A lidé, kteří jsou na to obzvlášť citliví, dostanou z toho, co je v této vodě jurské krajiny, tzv. “strumu” (vole = zbytnělá štítná žláza).

Voda je tedy závislá na Zemi. Její závislost začíná na jaře, v létě je

nejzávislejší, na podzim závislost ustupuje. Ano, vážení pánové, v zimě, kdy se tvoří sníh, není tento sníh tvořen Zemí. Tyto velejemné krystaly se tvoří vlivem vesmíru! V zimě je Země oddána nikoliv teplu světa jako v létě, nýbrž tvořivým silám kosmu. Voda se v zimě odpoutává od Země chladem, který sejí dostává ze světového prostoru. Tak tu máme opět onen podivný rytmus (1:4) ve vesmíru, rytmus vody a rytmus vesmírných vlivů. Vnitřní rytmus vody, kdy je voda pod vlivem Země (jaro, léto, podzim), a konečně čtvrtý tep (zima), který je vnějším, neboť je zde voda pod vlivem vnějšího kosmu. A cyklus se opět opakuje.

Nyní si uvedené ověříme na rytmech krve a dechu. Tri tepy krve jsou pod vnitřním vlivem těla a čtvrtý tep, při němž přichází nádech, je pod vlivem vnějšího vzduchu. 3 pulsy se řídí podle nitra a jeden podle vnějšku. Můžeme tedy říci, že zde u Země nacházíme tutéž činnost, jako u člověka. První tři tepy krve odpovídají jaru, létu a podzimu. Při čtvrtém tepu, který odpovídá zimě, se člověk nadechne. Tzn., že je člověk vnitřně naladěn zcela podle dýchání Země. U člověka to jde přirozeně rychle, tj. 18x za minutu (18x4 tepy). U Země trvá totéž 18 let (4 tepy = 1 rok)!

Pozorujme nyní Zemi na základě toho, co jsme si až dosud pověděli. Vyjděme z toho, že dříve byla Země v docela jiném stavu, v němž vykazovala určitou podobnost s kometou. Když se kometa rozpadne, padá jako roj meteorů dolů ve formě železa. Kometa tedy obsahuje železo a železo je něco, co má v sobě i člověk. Když se rozpadne tělo lidské mrtvolky, jsou zde také částičky železa z jeho krve. Uchovali jsme si tedy ještě něco z naší staré přirozenosti komet. Člověk to vlastně dělá jako kometa. Železo máme v krvi proto, že rozvíjíme onu starou kyanovou činnost, která je jakýmsi zevním tělem (kometry) v nás. Jen to nesmí přijít do krve tak, jak kdysi mohlo.

Z věci plyne, že dnešní člověk odnímá svému vnitřnímu "jaru, létu, podzimu a zimě" (tepu krve) vnější jaro, léto, podzim a zimu (4 roční období), neboť je dnes jen velmi málo závislý na ročních obdobích. Kdo však vyrostl na venkově jako já, ví, že tu ještě nedávno byli lidé, kteří byli na vnějším jaru, létu, podzimu a zimě velmi závislí.

Dnes jsou takoví lidé stále vzácnější, neboť se na tom božím světě všechno uniformuje.

Jejich závislost bylo možno pozorovat dokonce i na jejich celém duševním životě. Tito lidé jsou v létě naladění docela jinak než např. v zimě. V zimě

:

jako by vycházeli vstříc celému světu, neboť vždy byli vlastně jaksi mimo své lidství. Byli víc duchy než lidmi. Teprve v létě přicházeli řádně k sobě. To poukazuje k tomu, jaký byl člověk v dávných dobách, kdy ještě dýchal dusík namísto kyslíku. Tehdy byl zcela závislý na zevním okolí, s nímž měl společný tep i dýchání (svého kometě podobného těla). Tento stav jsem v knize “Nástin tajné vědy” nazval Měsícem (*nikoliv dnešní oběžnice Země*). Měsíc byl tělesem podobným kometě. Toto těleso člověk prožíval jako součást celkového měsíčního organismu, který také dýchal. Člověk byl částí celého zemského (měsíčního) organismu. Šlo tedy o něco podobného, jako by dnes člověk měl rytmus krevního oběhu shodný se čtverem ročních období, takže by jeden jeho tep trval čtvrt roku.

Vidíte, jak zcela jinou cestou dospíváme k témuž, co jsme objevili pozorováním megaterie, saury atd. A to je právě u duchovní vědy pozoruhodné. Zatímco dnešní tzv. vědecká činnost začne “někde” a pokračuje krok za krokem dál, raz dva tři, neví sice kam, jde však stále dál po té jedné přímé linii, u anthroposofické vědy tomu tak není. **Duchovní věda může vycházet z různých východisek a vždy přijde opět k témuž**, jako poutník vycházející z různých míst pod kopcem, dospívající však vždy k témuž vrcholu. Čím poctivěji pozorujeme svět, tím více se nám všechna jednotlivá pozorování pojí v jediném bodě. Svou otázkou jste také vyvolali něco takového. Vyšli jsme z úplně jiných věcí, než jsme kdysi vycházeli, a přišli jsme k témuž. Přišli jsme k tomu, jak byl člověk v nitru zemského organismu, jenž měl přirozenost komety, jak obdržel svůj vlastní vnitřní rytmus, který později vyňal z vnějšího rytmu. Člověk bylkdysi počal v Zemi, jako je dnes počal v matce (jako zárodek). V matce rovněž spoluprodělavá činnost tepů a dýchání. Je tedy třeba ještě dokázat, že dnes člověk v matčině těle skutečně provádí její činnost pulsů a dýchání.

Řekli jsme si již, že se spojením činnosti dechu a krve vyvinou neštovice. Jsou-li tyto činnosti dítěte v matčině těle společné s matčinou činností, musí dítě dostat neštovice, dostane-li je matka. A skutečně je dostane! Tak kdysi člověk spoluprožíval se Zemí, jež byla ještě jeho matkou (jakýmsi druhem komety), vše, co dělala Země. A vrátíme-

li se do starých dob, kdy to lidé ještě instinktivně věděli, nahlédneme, že zvali Zemi svou matkou atp. Mluvili o Gáji (matce Zemi) a o Uranu (otci vesmíru). Tzn., že část lidského organismu (uterus), kde se dítě před narozením cítí tak dobře, je vlastně malou Zemí, která je ještě ve vývojovém stadiu komety, tj. starého Měsíce. A v tomto starém stadiu komety bylo dýchání člověka i Země tímtéž. Oba ve vnějším vesmíru dýchali jedním dechem. Nejen člověk, ale celá Země-kometa přijímala z vnějšího vesmíru dusík. Tehdy bylo dýchání současně jistým druhem oplodnění, z něhož zbylo dnešní oplodňování u lidí a u zvířat.

Můžeme tedy říci: při oplodňování je ještě vždy přítomno něco vdechování dusíku, neboť to nejdůležitější v lidském semeni je právě dusík. Ten je vnášen do ženského organismu a způsobuje formou dusíkatého podráždění to, co by nikdy nemohl způsobit kyslík, totiž tvoření orgánů. Až přijde na řadu kyslík, musí tu orgány již být. Jak vidíte, naše dýchání opravdu pochází z vesmíru.

Nyní, pánové, zkusíme trochu počítat. Běh roku je již tak trochu napodoben v průběhu dne: 18 vdechy za minutu docílujeme za hodinu $18 \times 60 = 1\,080$ vdechů. Za den: $1\,080 \times 24 = 25\,920$ vdechů. Průměrný (*ideální*) věk člověka je 71-72 let. Počítáme-li v každém roce průměrně 360 dnů, pak docílíme: $360 \times 72 = 25\,920$ dní.

Tzn., že za den učiníme tolik dechů, kolik dní je v lidském životě. 2

Z jiného hlediska je pro člověka 1. den jako 1. nádech a výdech. Ráno probuzením vdechujeme a večer usnutím vydechujeme duševno a naopak vydechujeme a vdechujeme duchovno. Spánek a bdění má po celý zemský život rytmus dechu, v oněch 25 920 dnech lidského života.

A nyní se ještě podívejme na Slunce. Pozorujeme-li Slunce na jaře, tu ráno vychází v "Rybách". Nevychází však stále na témž místě (v Rybách). Každoročně se 21. března jeho výchozí bod o něco posune směrem k následujícímu souhvězdí. Na jaře tedy dnes Slunce vychází ve znamení Ryb. Astronomové mají ovšem zato, že Slunce dnes na jaře vychází ve Skopci, v němž ve skutečnosti vycházelo dříve. To proto, že sem ve svém označování

---

2 Dnes v průměru napočítáme 365 dnů v roce. Počítá-li RS s 360 dny, pak to není z neznalosti, ale proto, že 360 dnů pokládá za jakýsi ideál, od něhož se skutečnost odchyluje. Pětidenní odchylka od ideálu je podobná odchýlkám lidí od ideálního poměru jejich tepu a dechu 4:1, tj. zrychlenému či zpomalenému tepu či dechu.

ještě nedospěli. 3

V souhvězdí, v němž vychází Slunce dnes, muselo vycházet již vícekrát i v prastarých dobách, neboť okruh souhvězdí je uzavřený. A právě počet let, v němž Slunce absolvuje celý okruh, v němž se vrátí k výchozímu bodu, je 25 920 let. Je to tedy týž rytmus, jako u ročních období Země, či tepu krve s nádechem člověka, jež jsou pouze rychlejší.

Pomyslete jen, jak tu člověk stojí uvnitř ve vesmíru.

Člověk se celý zrodil z vesmíru. Ve vesmíru je jeho původní otec i matka. Tak přirozenou cestou přijdeme k jinému pojetí člověka, člověka souvisejícího s vesmírem. A to je zcela něco jiného než když se prostě řekne: “Svět stvořil Bůh, který stvořil i člověka”. To jsou pojmy, při nichž si nelze nic myslet. Anthroposofie však chce přijít s tím, aby při všem bylo možno něco myslet. Právě to se jí však zaslívá. Proč?

Inu, říkáme-li slova, při nichž si nelze nic myslet, není třeba se ani namáhat. A najednou přijde tento spratek Anthroposofie a nutí lidi k námaze. To je uvádí do hněvu. Vždyť ani při dnešní vědě se člověk nemusí nijak namáhat!? Člověk se chce prostě posadit do kina a nechat bezmyšlenkovitě běžet film. Tak se učí i ve škole. Divím se, že počítání je filmu ještě ušetřeno.

4

Najednou přijde anthroposofie, dere se dokonce i do škol, a žádá: Vy vůbec nesmíte tak nečinně sedět! Vy musíte těmi vašimi zatrachtilými palicemi spolupracovat!

---

³ Je nanejvýš pozoruhodné, jak se lidé ve výchozím jarním bodu Slunce různí. To je dáno stanovištěm subjektu pozorovatele. Ač to objektivní realitu neovlivní, přece se lze hádat. Tak je tomu i u tendenční astronomie.

⁴ Dnes již počítání ušetřeno není. / na základních školách počítají dnes jii namísto láků kalkulačky, bez nich už člověk nesvede ani ten nejprostší součet.